

Leergang Montessori Meesterschap

STUDIEGIDS 2024-2025

Montessori
Scholengemeenschap
Amsterdam

Maria Montessori bezoekt het Montessori Lyceum Amsterdam (MLA) in 1932

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
De trainers van de Leergang	5
1.1 Visie van Maria Montessori op voortgezet onderwijs	6
1.2 De positie van de Leergang in de visie en missie van de MSA	6
1.3 De verhouding tot lerarenopleidingen, regulier onderwijs en huidige basiscursus	6
1.4 De relatie met het montessori-werkveld en de wetenschappelijke wereld	7
1.5 Waar ligt voor ons de uitdaging in het voortgezet onderwijs?	8
1.6 Wanneer is de Leergang een succes?	8
2. Onderwijskundige en didactische uitgangspunten	9
2.1 Leertheoretische uitgangspunten	9
2.2 Leraarprofielen	10
2.3 Leerdoelen	10
2.4 Didactische vormgeving van de opleiding	12
2.5 Leeromgevingen en inhoudelijke thema's	15
2.6 Opleidingsdidactiek	17
2.7 Werkvormen	19
3. Opbouw	20
3.1 Fasering van de Leergang	20
3.1.1 Leerjaar 1 - lesgeven	20
3.1.2 Leerjaar 2 - leren	21
3.2 Toetsing en beoordeling: product, vorm inhoud en resultaat	22
3.2.1 Toetsing en beoordeling leerjaar 1&2	22
3.2.2 Guided Reflection 1&2	24
3.2.3 De Montessori-interventie en het praktijkonderzoek	24
3.2.4 Zelfreflectie: het logboek en de zelfevaluatie	24
3.3 Herkansing	25
3.4 Diplomerings	25
3.5 Tijdsinvestering, studielast en compensatie bij afwezigheid	25
3.6 Literatuur	26
4. Praktische zaken	27
4.1 Toelating	27
4.2 Geschillen	27
4.3 Kosten	27
4.4 Dag, tijdstip en locatie	27
4.5 Jaarlijkse terugkomdagen	27
4.6 Rooster 2024-2025	28

INLEIDING

In 2019 is de Montessori Scholengemeenschap Amsterdam (MSA) gestart met een tweejarige Leergang Montessori Meesterschap voor ervaren montessorileraren die hun eigen montessoripraktijk op een nieuwe manier willen beschouwen en zich ook afvragen hoe kinderen meer of (nog) beter eigenaar kunnen zijn van het eigen leerproces. De leergang gaat verder waar de huidige montessoribasis cursus ophoudt.

Deze studiegids geeft de opleiding voor het schooljaar 2024-2025 weer: hoofdstuk 1 beschrijft de visie, missie en leerdoelen, hoofdstuk 2 de onderwijskundige en didactische uitgangspunten, hoofdstuk 3 de opbouw en hoofdstuk 4 gaat tenslotte in op een aantal praktische zaken.

De Leergang Montessori Meesterschap is opgenomen in het landelijke post-hbo register voor leraren en schoolleiders en is door de Association Montessori Internationale (AMI) erkend als volwaardige opleiding. Dit betekent onder andere dat deelnemers bij een succesvolle afronding voldoen aan de standaard 'Montessori Teacher 12-18' van de AMI en in Nederland op post-hbo niveau afgestudeerd zijn.

De Leergang is nog volop in ontwikkeling en ontwikkelt zich responsief, dus met inbreng van alle betrokkenen. Er wordt dan ook van zowel de trainers als de deelnemers flexibiliteit en actieve input ter verbetering verwacht; want een goede Leergang maak je niet alleen, dat doe je samen. De leergangontwikkelaars en leergangtrainers zijn montessori-experts met jarenlange ervaring in het montessorionderwijs, niet alleen als leraar, maar ook als opleider. Leerbegeleiding (studiebegeleiders) is in handen van ervaren lerarentrainers

Voor wie is de Leergang bestemd?

De Leergang is bestemd voor leerkrachten in het voortgezet montessori onderwijs in Nederland, die zich willen bekwamen als montessorileerkracht in het VO en die zich in hun beroepsuitoefening tevens bezig (gaan) houden met het montessori-ambassadeurschap en de montessori-onderwijsontwikkeling in de eigen school, waaronder het ondersteunen van collega's op het gebied van montessorionderwijs. Het streven is dat de groep qua samenstelling zo gemêleerd mogelijk is op het gebied van schoolorganisaties, zodat er ook in de opleidingscontext een krachtige leeromgeving kan ontstaan. Op dit moment heeft de Leergang deelnemers van alle Amsterdamse Montessori-VOscholen én MontessoriVO-scholen uit Nijmegen en Rotterdam.

Rogér Dijk, Jessy la Faille, Koen Schaap, Baile van der Plas

Juni 2024

DE TRAINERS VAN DE LEERGANG

Baile van der Plas is coördinator van de Montessoriprofessionalisering binnen de MSA en als zodanig eindverantwoordelijk voor de Leergang. Binnen de Leergang is zij tevens trainer en coach. Zij zal zich ook gaan toeleggen op de verdere opbouw van het Montessori Studiecentrum Amsterdam van de MSA. Na afgestudeerd te zijn aan de montessori PABO heeft ze de afgelopen 26 jaar haar sporen verdiend als montessorileerkracht in verschillende bouwen in het basisonderwijs en als directeur van de Montessorischool Landsmeer (PO). Naast haar functie als directeur heeft zij in samenwerking met de MSA een Montessori inductieprogramma opgezet. Daarnaast is zij ook lange tijd als bestuurder betrokken geweest bij de Stichting Kind & Muziek.

Expertise: montessorionderwijs, montessoriprofessionalisering, school- en onderwijsvernieuwing, strategische planning.

Mail: b.plas@msa.nl

Rogér Dijk is ontwikkelaar, coach en trainer. Rogér werkt ruim 12 jaar in het voortgezet montessori onderwijs als leraar Engels, eerst op het Montessori Lyceum Flevoland en daarna op het Metis Montessori Lyceum. Rogér is altijd bezig met montessoriverdieping en -vernieuwing in zijn eigen onderwijspraktijk en zoekt daarvoor in de theorie en filosofie van dr. Maria Montessori en koppelt die tevens aan hedendaagse wetenschap. Naast zijn werk voor de Leergang is Rogér verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van de diverse basis cursussen op de MSA-scholen, doceert hij aan de HvA, lid van NMV-visitatiecommissies en is hij actief in de landelijke en internationale Montessoriprofessionalisering.

Expertise: Montessorionderwijs, ontwikkelen van een nieuw curriculum op basis van montessoriprincipes, persoonlijke ontwikkeling en coachend werken.

Mail: r.dijk@msa.nl

Koen Schaap is ontwikkelaar, coach, trainer en voormalig studiecoördinator binnen de Leergang. Hij werkt sinds 2011 bij de MSA als docent maatschappijleer en -wetenschappen (IVKO en een blauwe maandag Oostpoort) en is lid van NMV-visitatiecommissies. Koen heeft een achtergrond als schoolleider en gebruikt die kennis nu in de CMR van de MSA, waar hij ook secretaris van is. Hij is van 2011-2017 als docentopleider (vakdidacticus) verbonden geweest aan de Universiteit Leiden (ICLON) en de Vrije Universiteit (IDOVU).

Expertise: Het leren van (beginnend en ervaren) leraren in het voortgezet (montessori)onderwijs, schoolmanagement en coaching.

Mail: k.schaap@msa.nl

Vacature

Op het moment van het schrijven van deze studiegids is nog niet bekend wie de vierde trainer wordt.

Chantay Muringen is Office Manager van het Montessori Studiecentrum. Daarnaast is zij als ZZP'er actief in de evenementen branche. Zij heeft Media- en Entertainment Management gestudeerd en heeft zich gespecialiseerd in Event Management. Na het afronden van deze hbo-opleiding richtte zij een full-service evenementen bureau op, waarmee zij o.a. seminars en workshops organiseert. Binnen het Studiecentrum is Chantay verantwoordelijk voor het administreren en organiseren van de interne opleidingen van Montessori Scholengemeenschap Amsterdam.

Expertise: Eventmanagement.

Mail: c.muringen@msa.nl

1.1 VISIE VAN MARIA MONTESSORI OP VOORTGEZET ONDERWIJS

Montessorionderwijs is gebaseerd op een kosmische visie die ervan uitgaat dat alles verbonden is. Vakken worden onderwezen vanuit de context en in relatie tot andere vakken en de wijdere wereld. Daarbij staat het volgen van het kind centraal. De ontwikkeling van de autonomie kan worden bevorderd door het decentraliseren van de leerkracht en een sterke voorbereide omgeving.

Voor de 12- tot 18-jarigen (de 'Derde Fase') had Maria Montessori een speciale omgeving voor ogen; omdat adolescenten zich in een speciale levensfase bevinden, op de drempel van volwassenheid, moet de omgeving alle aspecten van het volwassen leven weerspiegelen en kansen bieden. Niet alleen om academische interesses na te streven, maar ook om deel te nemen aan echt volwassen praktisch werk in een sociale omgeving die de realiteit zo dicht mogelijk benadert. Door middel van ervaringen uit het dagelijks leven en de daarbij behorende verantwoordelijkheden, oefenen adolescenten met wat nodig is om deel te nemen aan een complexe samenleving en om later als volwassene zijn/haar unieke bijdrage te kunnen leveren.

Deze ervaring omvat een inwijding in financiële onafhankelijkheid, waardoor ze een begrip krijgen van het belang daarvan voor het dagelijks leven. Een ander belangrijk aspect van de omgeving is dat het de adolescenten in nauw contact met de natuur brengt om appreciatie en begrip te kweken voor de verantwoordelijkheid voor de planeet waarop we wonen en waar we deel van uitmaken. In het Voortgezet Montessori onderwijs ontwikkelen adolescenten zich in een rijke voorbereide omgeving; er is aandacht voor de (circulaire) economie, voor cultuur en natuur en het onderwijs stimuleert bewustzijn van de relatie hiermee, het besef van verantwoordelijkheid die wij hebben voor onszelf en onze omgeving. Afhankelijk van de grootte van de school werken de jongeren de hele periode van zes jaar in één omgeving of worden zij onderverdeeld in een groep van 12 tot 15 en een groep van 15 tot 18 jaar.

1.2 De positie van de Leergang in de visie en missie van de MSA

De Leergang vormt één van de instrumenten om de deskundigheid van leraren op het gebied van het verzorgen van goed voortgezet montessorionderwijs -het montessorilesgeven in de klas én het montessorileren in de school - verder te ontwikkelen, waar nodig te verbeteren, te vernieuwen en te implementeren. De Leergang ambieert een vooraanstaande plaats in te nemen binnen het scholingsaanbod van de MSA in het bijzonder en het montessorilandschap in het algemeen (de Nederlandse Montessori Vereniging en de Association Montessori Internationale). De Nederlandse (en ook de internationale) montessoriwereld kent immers nog geen scholing op post-hbo niveau die leraren in het voortgezet onderwijs opleidt om, vanuit de visie van Maria Montessori, onderwijs te verzorgen voor de leeftijdsgroep 12 tot 18 jaar.

1.3 DE VERHOUDING TOT LERARENOPLEIDINGEN, REGULIER ONDERWIJS EN HUIDIGE BASISCURSUS

De Leergang is een gespecialiseerde aanvulling op reeds opgedane kennis en ervaring van bevoegde, ervaren leraren. In de Leergang ligt de nadruk niet op elementaire zaken zoals het maken van algemene lesopzetten, algemeen klassenmanagement en reeds algemeen gehanteerde pedagogische en didactische principes of enculturatie binnen de school. In de studielast van het programma is rekening gehouden met een waardering in studiepunten zoals in het hoger onderwijs gewoon is; het hele programma omvat een equivalent aan 60 studiepunten, waarmee het gelijk staat aan één postHBO studiejaar.

1.4 DE RELATIE MET HET MONTESSORI-WERKVELD EN DE WETENSCHAPPELIJKE WERELD

De Leergang is geen geïsoleerde opleiding; bij de totstandkoming en/of de (door-)ontwikkeling van de opleiding zijn drie belangrijke partners betrokken.

De Nederlandse Montessori Vereniging (NMV)

De andere scholen voor voortgezet Montessorionderwijs (allen lid van de NMV) worden op de hoogte gehouden van en deels betrokken bij de totstandkoming; dit gebeurt middels

- overleggen binnen de Nederlandse Montessori Vereniging (NMV)
- te participeren in de Montessori Kenniskring Professionaliseren, een kenniskring van de NMV die een eigen opleidingskader voor leraren in het voortgezet Montessori-onderwijs aan het ontwikkelen is
- de mogelijkheid voor andere scholen om leerkrachten deel te laten nemen aan de Leergang

De VeldadviesRaad (VAR)

De VeldAdviesRaad van de Leergang heeft een adviserende rol als critical friend. Haar leden zijn:

- Erwin Janssen, Instituutsopleider PO en lid van de examencommissie aan Faculteit Onderwijs en Opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam
- Martine Lammerts, directeur Montessori Ontwikkel Centrum & Montessoriopleidingen basisonderwijs van de Nederlandse Montessori Vereniging
- Mirjam Stefels, montessoriopleider basisonderwijs aan de Hogeschool van Amsterdam, voormalig President van Montessori Europe
- Florence Weytingh, Directeur van de Montessori Mavo Rotterdam en lid van het dagelijks bestuur van de Montessori Vereniging netwerk 12-18
- Tessa Wessels, directeur van de Casa Bilingual Montessori School in Pijnacker en gecertificeerd AMI-trainer (PO)
- Sjirk Zijlstra, Onderwijsspecialist bij het VU Centre for Teaching & Learning (LEARN Academy), programmaleider Zelfregulerend Leren in het Hoger Onderwijs

Met deze samenwerking wordt aansluiting bij het Nederlandse montessori-onderwijs geborgd.

Internationale partners: De Association Montessori Internationale (AMI) en Montessori Europe

In een samenwerking met de AMI en de Universiteit van Hartford (VS) is een internationaal beoordelingskader voor voortgezet montessorionderwijs opgesteld, dat doorlopend getest wordt. Deze samenwerking zorgt voor een wisselwerking: de input van de MSA verbetert het toetsingskader van de AMI en de input van de AMI helpt ons om het curriculum te verbeteren en aan te passen. Met deze samenwerking wordt aansluiting bij het internationale montessori-onderwijs geborgd.

Basis en hoger onderwijs

De Leergang heeft diverse partners in het Basisonderwijs (PO) en Hoger Onderwijs (HO). Zo heeft coördinator Baile van der Plas veel ervaring en een groot netwerk in het montessoribasonderwijs en werkt Rogér Dijk als docent aan de HvA.

De VeldAdviesRaad kent drie leden die werkzaam zijn in het Hoger Onderwijs: Mirjam Stefels en Erwin Janssen (HvA) en Sjirk Zijlstra (VU). Met deze samenwerkingen wordt aansluiting bij het wetenschappelijk onderwijs geborgd.

MSA & AMI onderschrijven het volgende: *De Leergang Montessori Meesterschap heeft expliciet voor ogen om leraren, die werken in het voortgezet montessorionderwijs, te helpen om hun kennis van de ideeën en principes van Maria Montessori te verdiepen en daarmee het montessorionderwijs in de eigen school naar een hoger plan te tillen en uiteindelijk óók door te geven aan toekomstige generaties montessorileraren in hun eigen school.*

1.5 WAAR LIGT VOOR ONS DE UITDAGING IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS?

Wat verstaan we in het voortgezet montessorionderwijs precies onder *'het beschermen van het individu en het leven voor de leeftijdsgroep 12-18 jaar'*? Een opdracht die Maria Montessori (in deze bewoording) heeft neergelegd voor de opvoeding van en het onderwijs aan de leeftijdsgroep 12-18 jaar. De uitdaging voor het voortgezet montessorionderwijs ligt in de vertaling naar de praktijk van wat Maria Montessori verstaat onder: *'achting voor de menselijke persoonlijkheid; kind is bouwer van de mens'*.

De montessorileergang streeft ernaar hier een heldere en praktische betekenis aan te geven die past in de tijd waarin we nu leven. We gaan daartoe werken aan het verdiepen en versterken van de pedagogische- en didactische taak van leraren in het voortgezet onderwijs vanuit de visie en principes van Maria Montessori.

Deze focus roept als vanzelfsprekend vragen op rondom definiëring en vormgeving. Immers, *'wat is goed voortgezet montessorionderwijs, wat is precies de pedagogische- & didactische taak van mij als montessorileraar, welke pedagogische- en didactische taak heeft de school vanuit de visie van Maria Montessori op opvoeding en onderwijs en hoe uit zich dat in de organisatie en inrichting van een montessorileeromgeving, in de samenwerking met elkaar, met ouders en externen?'*

In wekelijkse bijeenkomsten koppelen we de visie en principes van Maria Montessori aan recente wetenschappelijke inzichten en het eigen handelen in de klas. De deelnemer leert de onderwijspraktijk in het voortgezet montessorionderwijs naar een hoger niveau te tillen. Een niveau waar leerlingen, maar ook collega's op school, profijt van zullen hebben.

De Leergang heeft als uitgangspunt *'help mij het zelf te doen'*; er is veel aandacht voor leerwensen (verlegenheidsvragen), het zoeken naar antwoorden, persoonlijke ontwikkeldoelen en het maken van keuzes.

1.6 WANNEER IS DE LEERGANG EEN SUCCES?

Een ambitieuze leergang dient ambitieuze doelen te dienen. In de inleiding en de daaropvolgende hoofdstukken is/wordt *het waarom, het waartoe, het wat, het hoe en het wanneer* van de Leergang geschetst. En als laatste, maar minstens even belangrijk, is het van belang de bestaansreden van de Leergang onder woorden te brengen, *het waartoe*.

Op dit moment zijn de volgende succescriteria geformuleerd. De Leergang is een succes wanneer:

- deelnemers aangeven dat de Leergang hen heeft geholpen in het verbeteren van de kwaliteit van hun montessorionderwijs;
- er vanuit persoonlijk leiderschap een aantoonbaar diepgaande professionele en bijpassende persoonlijke ontwikkeling heeft plaatsgevonden bij de deelnemer
- het een aantoonbaar ander handelingsrepertoire bij de deelnemers heeft opgeleverd;
- deze aantoonbaar heeft bijgedragen aan het binnenhalen en binnenhouden van kwalitatief hoogwaardige leerkrachten;
- de (oud-) deelnemers zich in taal en gedrag manifesteren als ambassadeurs van het montessorionderwijs en daarmee de ontwikkeling van hun school verder brengen en naar een hoger plan tillen;
- de (oud-) deelnemers het geleerde kunnen doorgeven aan toekomstige generaties montessorileraren in hun eigen school;
- deze een door alle betrokkenen (leerkrachten, schoolleiders, anderen) geaccepteerd en gewaardeerd onderdeel van de professionalisering van leerkrachten wordt.

2. ONDERWIJSKUNDIGE EN DIDACTISCHE UITGANGSPUNTEN

2.1 LEERTHEORETISCHE UITGANGSPUNTEN

Het algemene deel (Leerjaar 1) staat in het teken van het lerarenperspectief (*lesgeven*) en het ontwikkelen en uitvoeren van een montessori-interventie, waarbij de deelnemer zich ontwikkelt in het montessorilesgeven aan kinderen van 12 tot 18 jaar vanuit de achting voor de leeftijdsgroep, de kennis over de lichamelijke en psychologische ontwikkeling van deze leeftijdsgroep en de bijbehorende montessoriprincipes.

De focus ligt hierbij op wat de montessorileraar denkt en doet vanuit:

- eigen observaties, ervaring en visie op onderwijs;
- de visie en principes van Maria Montessori over opvoeding en onderwijs; het montessorihandelen;
- recente wetenschappelijke kennis

Het specialisatiedeel (Leerjaar 2) staat in het teken van het leerling- en/of organisatieperspectief (*leren*) en het eigen montessori-praktijkonderzoek, waarbij de deelnemer zich ontwikkelt in het stimuleren en begeleiden van het leerproces van leerlingen vanuit de visie en principes van Maria Montessori en het verhogen van de montessori-onderwijskwaliteit vanuit wetenschappelijke inzichten, waarvoor hij/zij een praktijkonderzoek verricht.

De focus ligt hierbij op wat en hoe de leerling leert. De cursist kan zich specialiseren in een door hem/haar/hen gekozen onderdeel van het montessorigedachtegoed.

Het onderscheid tussen *lesgeven* en *leren* heeft te maken met de algemene leerbehoeftes van leraren tijdens een scholing; in de eerste fase van het aanleren van iets nieuws blijken mensen vaak behoefte te hebben aan het antwoord op de vraag: '*hoe doe ik dat?*', met andere woorden: '*wat is mijn verlegenheidsvraag?*'. Wanneer iemand deze vraag eenmaal voor zichzelf beantwoord heeft en zich goed voelt in zijn/haar (nieuwe) rol, verschuift de focus naar de vraag: '*wat levert het mijn leerlingen op?*'. In deze fase wordt onderwijs meer vormgegeven als dialoog mét leerlingen dan als monoloog voor leerlingen¹. Onderdeel van deze fase is ook dat leraren aanleren hoe ze hun nieuwe kennis en vaardigheden in kunnen zetten om hun collega's verder te helpen.

Het hoeft niet zo te zijn dat alle deelnemers meteen na het volgen van Leerjaar 1 doorstromen naar Leerjaar 2.

Wetenschappelijke inzichten over 'het leren door leraren' geven aan dat er sprake is van meer dieper leren (deep-learning) als er eerst een periode gewerkt is aan het inslijpen van het 'Hoe doe ik dat?' voordat overgegaan wordt tot specialisatie. Het kan dus zijn dat het beantwoorden van de verlegenheidsvraag bij een aantal deelnemers méér tijd nodig heeft.

Het met goed gevolg afronden van Leerjaar 1 levert de deelnemer een go/no go op voor Leerjaar 2. Het algemene deel en het specialisatiedeel zijn immers beide voorwaarde om aan de eisen van het diploma te voldoen.

---

¹ Zie ook "*Concerns of Teachers: A Developmental Conceptualization*", Fuller, F., <http://aer.sagepub.com/content/6/2/207>, 1969

2.2 LERAARPROFIELEN²

De kenmerken van een gediplomeerde montessori VO-leraar op niveau Montessori Meesterschap zijn ontleend aan en een geselecteerde verdieping van de 6 karakteristieken³, 3 brede montessoridoelen⁴ en de leraarprofielen van Nederlandse Montessori Vereniging (NMV). Tevens is rekening gehouden met de eisen van de internationale Montessori Federatie (AMI) en de in Nederland landelijk vastgestelde eisen aan leraren.

Er is voor gekozen om niet alle kenmerken van deze drie over te nemen met het oog op de onderscheidenheid van de LMM ten opzichte van de montessori-basiscursussen, de Nederlandse context en de reguliere lerarenopleidingen. De leraarprofielen zijn leidend voor de go/no-go aan het eind van Leerjaar 1 en het eindassessment van de Leergang aan het eind van Leerjaar 2.

Een gecertificeerde montessori-leraar:

- **Begrijpt** de ontwikkeling van de adolescent en fungeert als een gids om kinderen te helpen hun eigen natuurlijke pad te vinden;
- **Creëert** een hands-on, op eigen tempo samenwerkend en vreugdevolle onderwijsomgeving;
- **Beïnvloedt de ontwikkeling van leerlingen** door de principes van montessorionderwijs en nieuwe wetenschappelijke inzichten over adolescenten te verbinden en te implementeren
- **Gelooft in** onderwijs dat voldoet aan de fysieke, emotionele en intellectuele ontwikkeling van het kind;
- **Begeleidt** kinderen om enthousiast hun interesses en passies te volgen, terwijl ze sterke academische vaardigheden, leiderschap, zelfdiscipline, verantwoordelijkheid en onafhankelijkheid ontwikkelen;
- **Studeert aandachtig** en studeert af met een reeks hoogwaardige vaardigheden die wereldwijd erkend en gewild zijn;
- **Maakt** verbinding met een wereldwijd netwerk in talloze landen met honderden montessoritrainers en andere montessorileraren om hun vak voortdurend te blijven ontwikkelen;
- **Verspreidt als ambassadeur** actief het montessori-gedachtengoed in de organisatie waar hij/zij werkzaam is.

Congruentie Leergang Montessori Meesterschap en de Montessori-leeromgeving

‘Er is een groot gemeenschapsgevoel in het Montessoriklaslokaal, waar kinderen van verschillende leeftijden samenwerken in een sfeer van samenwerking in plaats van competitiviteit. Er is respect voor de omgeving en voor de individuen erin, die ontstaat door de ervaring van vrijheid binnen de gemeenschap.’

Maria Montessori

2.3 LEERDOELEN

Iedere deelnemer gaat vanuit de eigen leerbehoefte (verlegenheidsvraag) ook aan een aantal vastgestelde leerdoelen werken. Deze leerdoelen zijn verdeeld over de twee leergangjaren; de leerdoelen in het eerste jaar hebben een algemeen karakter, de specialisatieleerdoelen in het tweede jaar vormen daarop een logische aanvulling.

² Voor de uitwerking in de Leergang, zie paragraaf 3.5 en 3.6

³ Te weten hoofd hart & handen, leren kiezen, reflecteren, sociaal leren, samenhang in de leerstof en binnen en buiten school

⁴ Te weten zelfstandigheid, creativiteit en maatschappelijke verantwoordelijkheid

Aan het eind van Leerjaar 1 is de deelnemer in staat om

1. het eigen onderwijs te koppelen aan montessori-uitgangspunten en wetenschappelijke inzichten (deductief ontwerpen);
2. het eigen onderwijs uit te voeren met behulp van montessori-uitgangspunten en wetenschappelijke inzichten (inductief ontwerpen);
3. onderbouwd aan te geven wat zijn/haar capaciteiten en valkuilen zijn in het verzorgen van montessorionderwijs, vanuit het besef en het vertrouwen dat mensen zich van nature (willen) ontwikkelen;
4. elke leerling zodanig te observeren en monitoren dat hij/zij onderbouwd kan inschatten wat deze leerling nodig heeft om zich te ontwikkelen en de vastgestelde leerdoelen te halen
5. een montessori-interventie te ontwerpen en uit te voeren;
6. materiaal en een leeromgeving te ontwikkelen die een leerling in staat stellen om onafhankelijk, op eigen niveau en in eigen tempo te werken aan de vastgestelde doelen en deze ook te halen;
7. elke leerling betekenisvolle keuzes, zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid aan te bieden;
8. het eigen onderwijs vorm te geven binnen de eisen van een (groot-)stedelijke omgeving;
9. eigen, betekenisvolle leerdoelen te behalen;
10. draagvlak te creëren en ervaringen en kennis te delen met de leerlingen en collega's, met als overkoepelend doel het versterken van de voorbereide omgeving en het montessorionderwijs binnen de eigen school voor voortgezet montessori onderwijs.

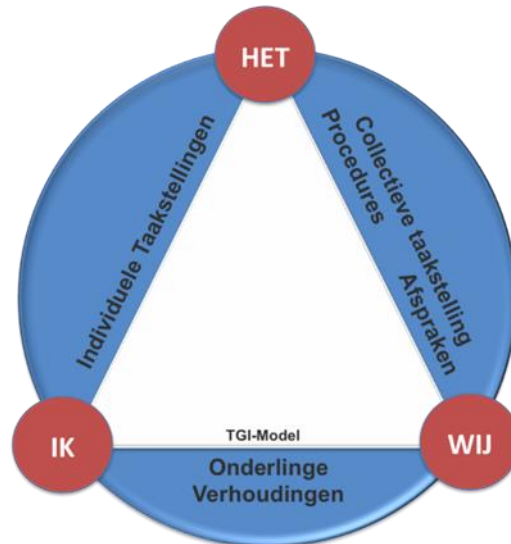
Aan het eind van Leerjaar 2 is de deelnemer in staat om

11. het eigen onderwijs te ontwerpen aan de hand van montessori-uitgangspunten en wetenschappelijke inzichten (inductief ontwerpen);
12. het eigen onderwijs uit te voeren op basis van montessori-uitgangspunten en wetenschappelijke inzichten (inductief ontwerpen) en de eigen kennis en kunde omtrent montessorionderwijs te delen met collega's en te verspreiden in de eigen school;
13. te onderbouwen hoe de leerdoelen zich intrinsiek tot elkaar verhouden en onderling afhankelijk zijn (verwevenheid visie-didactiek-pedagogiek);
14. in doen en laten te werken vanuit het besef en het vertrouwen dat mensen zich van nature (willen) ontwikkelen en onderbouwd aan te geven wat de eigen capaciteiten en valkuilen hierbij zijn;
15. elke leerling zodanig te observeren en te monitoren dat hij/zij (in samenwerking met) een leerling onderbouwd kan helpen zich onafhankelijk te ontwikkelen en de vastgestelde leerdoelen te halen;
16. een volwaardig praktijkonderzoek te ontwerpen en uit te voeren;
17. samen met de leerling(en) materiaal en een leeromgeving te ontwikkelen die de leerling in staat stellen om onafhankelijk, op eigen niveau en in eigen tempo te werken aan de vastgestelde doelen, alsmede de leerling zelfverantwoordelijkheid te geven om eigen leerdoelen te formuleren;
18. elke leerling betekenisvolle keuzes, zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid aan te bieden en de leerling aan te leren hoe te leren van de gemaakte keuzes en om te gaan met fouten maken;
19. het eigen onderwijs gedifferentieerd vorm te geven binnen de eisen van een (groot-) stedelijke omgeving;
20. eigen, betekenisvolle leerdoelen te behalen.
21. draagvlak te creëren en ervaringen en kennis te delen met de leerlingen, collega's, teams en andere scholen, met als overkoepelend doel het versterken van de voorbereide omgeving en het montessorionderwijs binnen de eigen school en/of andere scholen voor voortgezet montessori onderwijs.

2.4 DIDACTISCHE VORMGEVING VAN DE OPLEIDING

Binnen de Leergang werken we volgens: **Thema Gecentreerde Interactie (TGI)**. TGI is een systeem van waarden en opvattingen en een concrete methodiek, ontwikkeld door Ruth C. Cohn⁵. TGI is geschikt voor iedereen die verantwoordelijkheid wil nemen voor de effectiviteit van organisaties, teams, projectgroepen, cursusgroepen en onderwijssituaties.

TGI biedt zowel de begeleiders als de deelnemers van deze groepen ondersteuning. Het model dat hiervoor gebruikt wordt is het vierfactorenmodel (IK, WIJ, HET, GLOBE (context)). Met dit model kan met regelmaat gekeken worden naar persoonlijke en professionele vragen, inhoudelijke vragen en communicatie en naar de invloed van de verschillende factoren op elkaar.

Uitgangspunten van de TGI zijn:

- wees je eigen leider;
- wie je bent en wat je doet heeft invloed op jouw omgeving en de omgeving heeft invloed op jou;
- je wordt in de samenleving en organisatie steeds uitgedaagd bestaande grenzen te verruimen;
- dit is een proces van dynamisch balanceren;
- alle factoren in de driehoek en de bol hebben aandacht nodig;
- de relatie tussen de vier factoren zijn belangrijk;
- storingen gaan voor.

Specifiek voor de Leergang betekent dit:

Eigenaarschap: Persoonlijk leiderschap en betrokkenheid van zowel deelnemers als begeleiders.

De Leergang begint met een intakegesprek waarin de wederzijdse verwachtingen worden besproken. Van de deelnemers wordt verwacht dat zij in de intake en later in het programma, thema's en vragen aandragen die voor het montessorionderwijs in hun eigen school relevant zijn.

De begeleiders dragen ook zelf thema's aan, zorgen voor een evenwichtig en representatief programma en stimuleren de groep steeds de relatie met de montessorivisie, het school-, team-, vak-plan en met andere relevante kaders te leggen. Tijdens het traject nodigen de begeleiders de deelnemers regelmatig uit te reflecteren op de eigen en elkaars inbreng.

⁵ "The Timeless Way of Educating. Theme-Centered Interaction, a Pattern Language by Ruth C. Cohn", Bachmann, HILLSIDE Proc. of Conf. on Pattern Lang. of Prog. 22 (October 2015), https://www.lkv.uni-rostock.de/storages/uni-rostock/Alle_PHF/IBP/Aktuelles/VET-Conference_2017/Proceeding_onlineversion_final_01.pdf#page=43.

Leren in een groep: In de Leergang wordt een veilige, feedbackrijke omgeving gecreëerd, waarin deelnemers en begeleiders van en met elkaar leren. Daarbij wordt de situatie in de groep regelmatig gebruikt als bron voor reflectie. Peerfeedback sessies vormen zowel in jaar één als in jaar twee een belangrijk onderdeel om het eigen leren en dat van anderen onder de loep te nemen, er op te reflecteren en te komen tot uitwisselen van feedback.

Aandacht en openheid voor eigenheid en diversiteit: Deelnemers, gastdocenten en begeleiders gaan in de Leergang samen op zoek naar achtergronden, duidingen, benaderingen en mogelijke ‘oplossingen’ voor actuele onderwijsthema’s en zoeken daarvoor, in eerste instantie, naar antwoorden in de theoretische werken van Maria Montessori.

De eigen achtergrond en vooronderstellingen zijn daarbij steeds onderwerp van reflectie. Input daarvoor vormen gebeurtenissen en patronen in de groep, maar ook bijvoorbeeld de feedback die de deelnemers krijgen op de eigen werkplek.

Naar buiten kijken: Om te kunnen leren van anderen en het eigen kader in een perspectief te kunnen plaatsen, wordt er in de Leergang regelmatig naar buiten gekeken. Bij het zoeken naar gastdocenten zal niet alleen aan experts, maar ook aan ervaringsdeskundigen zoals leerlingen, oud-leerlingen of andere montessorileraren om een bijdrage gevraagd worden.

Afwisseling en dynamiek: Het leergangstraject omvat een intake, themabijeenkomsten, masterclasses en ‘buitenopdrachten’. De deelnemers doen aan zelfstudie en nemen deel aan intervisie, coaching, presentaties en terugkomdagen. De inhoud van deze bijeenkomsten zal deels door hen worden bepaald; zij dragen onderwerpen aan en bereiden programmaonderdelen mee voor. Het overkoepelende thema van de Leergang is: *‘hoe lever ik als leerkracht, op het niveau van Meesterschap, een constructieve bijdrage aan het leren van mijn leerlingen in een Montessori-omgeving en hoe kan ik dit blijven doen?’*

Montessori-interventie en Montessoripraktijkonderzoek

Ten behoeve van de interventie (jaar 1) en het praktijkonderzoek (jaar 2) omschrijven de deelnemers de verlegenheidsvraag en welke doelen zij zichzelf stellen voor de Leergang.

- *Hoe wil ik mij ontwikkelen in mijn rol als montessorileraar op het niveau van Meesterschap?*
- *Hoe werk ik de opdracht uit en wat zie ik als mijn persoonlijke effectiviteit?*
- *Welke bijdrage lever ik aan de doelen van de organisatie?*

In de opdrachten, *een montessori-interventie en een montessoripraktijkonderzoek*, beschrijven de leraren naast de verlegenheidsvraag dus ook het beoogde resultaat en aan welke kwaliteitseisen dit resultaat moet voldoen.

De leraren streven een onderwijskundige verbetering na die in lijn ligt met het montessoridoel van hun eigen praktijk van lesgeven (montessori-interventie) én dat van het montessorionderwijs in de eigen school (montessoripraktijkonderzoek). Voor de leraar op het niveau van Meesterschap is de montessorileergang ook een persoonlijke uitdaging in onderwijskundig leiderschap. Gedurende de Leergang verzamelen de deelnemers systematisch feedback ten behoeve van deze ontwikkeling.

De leidende onderzoeksmethode waar gebruik van gemaakt wordt is de Responsieve Methodologie⁶. Een belangrijk kenmerk van responsieve methodologie is dat de leraar-onderzoeker in het onderzoek de dialoog aangaat met betrokkenen: de onderzoeker bepaalt in interactie met betrokkenen wat de onderzoeksdoelen zouden kunnen zijn en hoe je tot de beste onderzoeksdoelen komt. De relatie met de praktijk is dus dialogisch, de leraar-onderzoeker werkt in een subject-subject relatie die gekenmerkt wordt door uitwisseling tussen leerkracht en leerling.

We stimuleren de deelnemers, o.a. bij interventie- en praktijkonderzoek, dit te doen *in dienst van én in dialoog met de onderwijsorganisatie*. De leraar-onderzoeker levert met dit onderzoek een belangrijke bijdrage aan de schoolorganisatie in de vorm van kennis, informatie, advies of specifieke interventies.

⁶ “Responsieve Methodologie”, Abma T.A & en Widdershoven G.A.M., Den Haag: Lemma. + “Co –creatie van verandering”, Wierdsma, A., Eburon, 2005 (vierde druk).

We nodigen mensen uit zoveel mogelijk *'de plekken der moeite'* op te zoeken, hun belangen hierbij te onderzoeken en ervaringen hierover te delen. Op deze manier creëren mensen *'plekken der ontmoeting'*, waarin men verschillen in belangen erkent, waar het onder andere gaat over de reflectie op tijdelijke waarheden en om de intentie van handelen in een concrete context mogelijk te maken en te verbeteren.

Tijdens de Leergang is er een **eerste-jaarsafsluiting** in de vorm van een Ronde Tafelgesprek, waarin de deelnemers o.a. minimaal drie - voor hun positie belangrijke personen - om een formatieve tussenbeoordeling en feedback vragen; bij voorkeur betrekken zij hiernaast ook een leerling, een collega en een schoolleider van de eigen school.

Uitwerking van het bovengenoemde:

- Trainers/begeleiders binnen de Leergang vervullen naast de rol van trainer/begeleider tevens die van facilitator van leerprocessen;
- Het principe van *'Practice what you preach'* of wel het *'voorleven'* zoals dat in het montessorionderwijs wordt benoemd wordt gepraktiseerd; het bewustzijn van de trainers/begeleiders dat zij rolmodel zijn voor de deelnemers onder anderen in een waarderende en inspirerende rol;
- Het principe van geven en ontvangen: deelnemers leren van en door elkaars ervaringen. Ook onderlinge diversiteit in de Leergang draagt bij aan een zo productief mogelijk leerproces van iedere afzonderlijke deelnemer;
- Naast de wekelijkse bijeenkomsten legt de Leergang sterke nadruk op het oefenen en toepassen van het geleerde door middel van *'Praktijktoepassing en begeleiding'* die een belangrijk deel van de bijeenkomst beslaat (zie ook module beschrijvingen in 3.9);
- Het bespreken en verantwoorden van leerdoelen, uitgangspunten en regels vindt regelmatig plaats, zodat het leer-en werkproces transparant is;
- Bevorderen van de eigen professionele montessorideskundigheid (en het ambassadeurschap én het helpen van de toekomstige generatie montessorileraren) is een vanzelfsprekendheid. Een actieve, opbouwende feedbackhouding naar elkaar wordt sterk gestimuleerd en verwacht, naast een actieve leerhouding;
- Reflectie op het eigen professioneel handelen als montessorileraar loopt als een rode draad door de Leergang en komt concreet tot uitdrukking in alle studieonderdelen, de thuisopdrachten op grond van de literatuur en het maken en bijhouden van een logboek;
- Deelname geschiedt op basis van de vrijwillig aanvaarde verplichting. Voor alle regelingen, afspraken en procedures die in het kader van de Leergang getroffen of gemaakt worden, geldt dat het spelregels betreft die waarden over een goede intermenselijke omgang weerspiegelen en die (mede daarom) organisch voortvloeien uit het Montessorileraarschap;
- Door trainers/begeleiders wordt uitgegaan van, en aangesloten op, de zelfregulerende vermogens van deelnemers.

2.5 LEEROMGEVINGEN EN INHOUDELIJKE THEMA'S

De montessorileergang omvat een intake, themabijeenkomsten en masterclasses in de groep, lesbezoeken en buiten- en netwerkopdrachten. Door middel van zelfstudie, intervisie, coaching en (peer) feedback worden de deelnemers ondersteund in het werken aan hun opdrachten.

De inhoud van de bijeenkomsten zal mede worden bepaald door de deelnemers zelf, zij dragen onderwerpen aan en bereiden programmaonderdelen voor. Het overkoepelende thema van de montessorileergang is: *hoe lever ik als leraar op niveau van Meesterschap continue kwaliteitsimpulsen aan mijn schoolorganisatie?* Hierbij is het verrijken van de montessori-leeromgeving van leerlingen het belangrijkste focuspunt.

Een aantal van die kenmerken is niet meer onderscheidend voor montessorischolen. Uitgaande van de landelijke bekwaamheidseisen en de zes brede montessori karakteristieken, zoals geformuleerd in een publicatie uit 2008 kan gesteld worden dat kenmerken als sociaal leren, samenhang in de leerstof en binnen en buiten de school essentieel, doch niet onderscheidend zijn ten opzichte van de visie en praktijk van andere scholen. Hetzelfde geldt voor kenmerken van montessorileraren, zoals genoemd in een studie uit 2010.

De toegevoegde waarde van de Leergang zit in alle thema's en de samenhang daartussen die het montessorionderwijs uniek maken ten opzichte van andere onderwijsvormen in Nederland, de lerarenopleidingen en de montessoribasis cursus. Uitgaande van de zes karakteristieken, vallen kenmerken als leren kiezen en reflecteren onder die toegevoegde waarde. Uit ervaring van deskundigen en eigen onderzoek naar primaire en secundaire literatuur blijkt dat er vijf thema's zijn die een duidelijke toegevoegde waarde hebben (zie onderstaande tabel). Deze vijf thema's wijken enigszins af van de genoemde zes karakteristieken of de algemene eisen die gesteld worden aan montessorileraren⁷. In samenwerking met de AMI is een internationaal framework voor Secondary Montessori Education ontwikkeld. Dit beoordelingskader sluit nauw aan bij de door ons gekozen kenmerken en gebruikt worden voor de kwaliteitsbepaling van montessorileraren in het VO wereldwijd.

De thema's die centraal staan in de Leergang zijn:

1. Gevoelige periode 12-18 jaar (de Derde Fase) ► onderverdeling in 12-15 jaar & 15-18 jaar
2. Ontwikkelen vanuit observeren
3. Ontwerpen van materiaal & leeromgeving
4. Vrijheid in gebondenheid
5. De voorbereide omgeving (onder andere opgroeien in een grootstedelijke context)⁷

---

⁷ Deze vijf thema's wijken enigszins af van de 6 montessorikarakteristieken zoals geformuleerd door de VMO. De reden achter deze afwijking is dat de Leergang zich richt op die montessorithema's die afwijkend zijn van ander – traditioneel of vernieuwend – onderwijs.

Kenmerk	Kernbegrippen & Kernvragen
<p>1. Gevoelige periode 12-18 jaar</p> <p>► onderverdeling in:</p> <ul style="list-style-type: none"> * 12-15 jaar * 15-18 jaar 	<p>Periode Adolescent</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wat is een adolescent in de ogen van Maria Montessori? ➤ Wat weten we vanuit de huidige wetenschap over de Adolescent? ➤ Welke omgeving heeft die dan nodig? <p>Dynamiek tussen morele en sociale ontwikkeling.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wie ben ik als Montessorileerkracht? ➤ Wat is mijn kracht? Wat wil ik versterken? ➤ Wat is mijn morele kompas? ➤ Welke inspanning van de leraar is nodig om leerlingen in de voorbereide omgeving sociale ervaringen op te laten doen? ➤ Welke langdurige experimenten (opdrachten) zijn nodig voor sociale ervaringen ter bevordering moreel besef?
<p>2. Ontwikkelen vanuit observeren</p>	<p>Harmonie tussen volwassene en adolescenten</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hoe kun je als leraar, vanuit eigen observatie, de leerling (verder) helpen zijn onafhankelijkheid te verwerven? ➤ Hoe kun je als leraar, vanuit eigen observatie, de leerling (verder) helpen om te participeren in het sociale leven waar hij/zij zo graag deel van wil uitmaken? ➤ Hoe kun je als leraar, vanuit eigen observatie, passend onderwijs aanbieden? (differentiatie & niveaueverschillen, gepersonaliseerd leren, voldoen aan intellectuele behoeften)
<p>3. Ontwerpen van materiaal & leeromgeving</p>	<p>Pedagogisch motief</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aan welke voorwaarden moet je ontwerp van materiaal en de inrichting van je leeromgeving voldoen als je bij leerlingen het volgende wilt bereiken? <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onafhankelijkheid ▪ Valorisatie (waardering van) persoonlijkheid ▪ Sociale- & morele ontwikkeling <p>De drie perioden leercyclus voor de 'Third Plane'</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Welke visie en principes van Maria Montessori zijn leidend bij de drie perioden leercyclus, ten behoeve van: <ul style="list-style-type: none"> - Instructie > je krijgt het aangeboden - Oefening > experimenteren & toepassen: oefenen, fouten maken, uitproberen, product(en) maken binnen de context van de echte wereld - Terugvragen & toetsing > je hebt het je eigen gemaakt ➤ Welke inspanning van de leraar is nodig om leerlingen in de voorbereide leeromgeving afwisselende werkzaamheden en het volgen van eigen interesses aan te bieden? ➤ Voldoen aan de leerbehoefte: wat vraagt dit van de didactiek?

4. Vrijheid in gebondenheid	Begeleiding onafhankelijkheid <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wat vertelt Maria Montessori ons hierover? ➤ Wat ziet zij als de beste vorm van vrijheid die leerlingen helpt met onafhankelijkheid? ➤ Wat ervaar jij als leraar en waarom handel je zo? ➤ Welke begeleiding en gedrag van leraren in het voortgezet montessorionderwijs is nodig om leerlingen (verder) te helpen bij zelfdiscipline, zelfstandigheid, zelf keuzes maken, autonomie & onafhankelijkheidsgevoel, zelfverantwoordelijkheid?
5. De voorbereide omgeving	Montessori's plan voor studie en werk & 'Third Plane' <ul style="list-style-type: none"> ➤ Wat is nodig voor de inbedding van goed voortgezet montessorionderwijs in een (groot)stedelijke omgeving? ➤ Hoe brengen je als leraar de adolescenten in een (groot) stedelijke omgeving in nauw contact met de natuur, om hen een appreciatie en begrip bij te brengen van de verantwoordelijkheid voor de planeet waarop we wonen en waar we deel van uitmaken. ➤ Welke (groot)stedelijke aspecten, in deze tijd, kunnen ons hierbij helpen? ➤ Wat kunnen we vandaag veranderen om morgen voorbereid te zijn?

In het kader van het practice-what-you-preach-principe krijgen deelnemers tijdens de Leergang zelfverantwoordelijkheid en ook keuzemogelijkheden om hun eigen leertraject vorm te geven: zo kunnen zij onder meer kiezen uit onderwerpen, werkvormen, samenwerking, leeftijdsspecialisatie en afsluiting. Vanzelfsprekend zullen de deelnemers ook reflecteren op de gemaakte keuzes en de betekenis daarvan voor de eigen praktijk zoals hierboven ook wordt beschreven. Bij het maken van die keuzes ligt niet alles open. Zo is ervoor gekozen om de vijf montessorikenmerken voor iedere deelnemer zowel in het eerste jaar als in het tweede jaar als vast onderdeel op te nemen, aangezien dit basale voorwaarden van goed montessorileraarschap zijn.

2.6 OPLEIDINGS DIDACTIEK

De vijf inhoudelijke thema's komen terug in een opleidingsdidactiek die is vormgegeven rond een vijftal onderdelen. Dit zijn onderdelen die bewezen effectief zijn in de opleidingsdidactiek bij volwassenen.

Het betreft:

- een *praktijkgedeelte*, waarin de ontwikkeling en het vereiste niveau zichtbaar gemaakt wordt;
- een *coachingstraject* voor persoonlijke ondersteuning van de leerontwikkeling;
- *intervisie*;
- een *onderzoeksgedeelte* om de onderzoekende houding ten opzichte van het eigen onderwijs te stimuleren;
- een *praktisch deel*: voor het leerlingenperspectief zal het didactisch coachen en het gebruik van de Montessori-kijkwijzer (Performance Indicators van John Hattie) centraal staan en met beide zal - op basis van keuze - ervaring worden opgedaan.

Binnen deze didactiek worden verschillende manieren van leren aangeboden:

▪ **Leren door theorie en het verwerken daarvan:** in de Leergang wordt veel aandacht besteed aan Montessori- en actuele ontwikkelingspsychologieprincipes & -theorieën, -zienswijzen en -modellen om de leerervaringen te omkaderen. Dit gebeurt door het lezen van de verplichte literatuur (zie paragraaf 3.11) voorafgaand aan de lesdag en het maken van een thuisopdracht. Tijdens de 'lesdag' wordt de theorie besproken, is er een vrij-werkenperiode en worden er leergesprekken gehouden ter verdieping en verheldering van conceptuele kaders voor montessorionderwijs.

▪ **Leren door sociale interactie:** de kracht van het individuele leerproces wordt beïnvloed en vergroot door de onderlinge uitwisseling tussen de deelnemers. Dit wordt wel de confrontatie genoemd tussen vanzelfsprekend geachte opvattingen en handelwijzen: het eigen referentiekader wordt minder vanzelfsprekend en wordt aan mogelijke verandering blootgesteld. Bij interactie draait het om het uitwisselen van perspectieven, het 'onderhandelen' over betekenis. Bij het bespreken van de thuisopdrachten in subgroepen, tijdens de vrij-werkenperiode en tijdens de begeleidingsgesprekken wordt een leeromgeving gecreëerd waarin van en met elkaar leren uitgangspunt is.

▪ **Leren door directe ervaring:** het oefenen in de eigen lespraktijk, de lesbezoeken en het inbrengen van eigen casuïstiek in de bijeenkomst of tijdens de leerbegeleiding/intervisie onder begeleiding van de trainers/begeleiders. Als observatietool wordt de Montessori-kijkwijzer gehanteerd. Door feedback te krijgen op het handelen, wordt de deelnemer in staat gesteld het eigen gedrag aan te passen en komt hij/zij dichterbij de buurt van het gewenste resultaat. Het leerresultaat wordt gezien in de context waarin het Montessori Meesterschap wordt beoefend. Door het nadenken over de interventies en het resultaat daarvan en het verwoorden van deze handelingsreflectie wordt het leren door directe ervaring verder ontwikkeld.

▪ **Leren door reflectie:** door te reflecteren over het handelen wordt de vaardigheid in het uitvoeren van die handeling vergroot. Schön⁸ zegt hierover dat competente beroepsuitoefening in hoge mate is gebaseerd op de ontwikkeling van het handelingsweten: het weten schuilt in de handeling. Montessori zegt hierover: *"Een leraar is een leider met grote verantwoordelijkheid voor de 'bevelen' die hij uitgeeft. Een leider is niet iemand met een grote zin voor autoriteit, maar met een sterke zin voor verantwoordelijkheid."*

Als het handelen niet de richting opgaat van het gewenste of verwachte resultaat, wordt al tijdens het handelen bijgestuurd: het handelen wordt tijdens het uitvoeren van de handeling bijgestuurd en geherstructureerd (handelingsreflectie oftewel 'reflection-in-action'). Dit impliceert een voortdurend leerproces waarin eerder opgedane manieren van leren zijn verwerkt. Dit vereist de kunst van het vragen stellen aan zichzelf en aan elkaar; het vergt van deelnemers zichzelf toe te staan fouten te maken, het niet te weten, te mogen zoeken, van voorkennis gebruik te maken en iets uit te proberen om te komen tot nieuwe inzichten. Als gevolg van de reflectie over het eigen handelen en het resultaat daarvan, krijgt de deelnemer ideeën over hoe dit handelen een volgende keer nog meer leidt tot het gewenste of verwachte resultaat.

---

⁸ "A review of Educating the Reflective Practitioner", Schön D., Jossey-Bass, 1987

2.7 WERKVORMEN

Er wordt gestreefd naar een montessori-werkomgeving waarbij gebruik gemaakt wordt van montessori specifieke- en passende andere werkvormen, zoals Deep Democracy, Socratische gesprekken, peerfeedback en de Benedictijnse wandeling. Centraal in de bijeenkomsten staat het zelfstandig werken (onder begeleiding), afgewisseld door algemene lessen over de montessori- en recent wetenschappelijke theorie alsmede de praktische toepassing van het geleerd. Deze algemene lessen zijn naarmate de Leergang vordert meer facultatief van aard.

Het lezen van literatuur met bijbehorende thuisopdrachten is gericht op zowel actieve kennisverwerking als reflectie op eigen betekenisgeving en bereidt voor op het toepassen daarvan door middel van een casuïstiek-inbreng. Een masterclass, mogelijk een film en onderwijsleergesprekken en het bespreken in subgroepen (intervisie) helpen bij het verdiepen van de conceptuele kaders.

3. OPBOUW

3.1 FASERING VAN DE LEERGANG

Leerjaar 1 en Leerjaar 2 zijn opgebouwd rond vijf, elkaar opvolgende, fasen. Beide delen zullen ruim een half jaar in beslag nemen en omvatten dezelfde studielast.

3.1.1 LEERJAAR 1 - LESGEVEN

In het eerste jaar van de leergang kijken we bij leraren specifiek naar het handelen van de montessorileraar in de klas. Zelfstandig werken, rondgang en hulp bieden aan leerlingen vanuit observatie is een belangrijk thema in de montessorimethodiek (pedagogiek en didactiek in samenhang). Het werken met de montessori-kijkwijzer en oefening in observeren staat in fase 1 en 2 centraal in de opdracht Guided Reflection 1 (opdracht 1) en zal de deelnemers helpen om de eigen verlegenheidsvraag en ontwikkelbehoefte te concretiseren tot een plan van aanpak voor de opdracht van de montessori-interventie (opdracht 2). De ontwikkeling die de deelnemers hierin doormaken wordt door hen vastgelegd in een logboek (opdracht 3). Voor de uitwerking van de opdrachten, zie paragrafen 3.2.2-3.2.4.

Fase 1 - Verlangen & Oriëntatie (augustus-oktober)

Beginsituatie:	Opbrengst fase 1:
Starten bij verlegenheidsvraag en ontwikkelbehoefte: wat? hoe? waartoe?	Het wat, hoe en waartoe is ingebed in een concreet plan van aanpak voor een montessori-interventie, gerelateerd aan persoonlijke en opleidingseigen leerdoelen (zie 2.3)

Fase 2 – Transformatie & Creatie (oktober-december)

Beginsituatie:	Opbrengst fase 2:
Deelnemers gaan aan de slag met het verwezenlijken van diverse opdrachten. Hoe werkt onderwijsvernieuwing in de praktijk?	Inzicht in achtergronden Montessoritheorie en - praktijk. Aan de slag met de verlegenheidsvraag.

Fase 3 – Presentie & Presentatie (januari)

Beginsituatie:	Opbrengst fase 3:
Hoe kom je van dataverzameling en uitvoeren van je opdracht naar een overdrachtsverhaal? Hoe verwerk je al je nieuwe kennis en ervaring in een document wat kan worden ingebed?	Een narratief dat overgedragen kan worden en inzichtelijk is voor collega's, leerlingen, schoolleider en die zorgt voor continuïteit van de ingezette verandering.

Fase 4 – Evaluatie & Ronde Tafelgesprek (februari-april)

Beginsituatie:	Opbrengst fase 4:
Hoe beoordeel je jezelf op basis van de montessori-criteria en de leraarprofielen? Wat is gelukt? Wat niet? Wat is het eindresultaat?	De eindpresentatie, opdrachten en het logboek bieden inzicht in de opbrengst van de opdracht en de leeropbrengst voor de deelnemer. De deelnemer toont zijn/haar Meesterschap.

Fase 5 – Verdieping en ambassadeurschap (april-juli)

Voor een groot deel zal het geleerde in de eigen lespraktijk en schoolorganisatie worden toegepast. Daarnaast organiseren we terugkomdagen, masterclasses, lezingen en intervisiebijeenkomsten. In deze periode kunnen ook – door omstandigheden verlate – afsluitingen plaatsvinden, alsmede voorbereiding op een herkansing.

3.1.2 LEERJAAR 2 - LEREN

In het tweede jaar van de leergang komt het werken met de Montessori-kijkwijzer via de methodiek Guided Reflection (opdracht 4) terug. Hiermee komt een verdieping tot stand op de reeds eerder verworven ervaringen met observeren in jaar 1. Tevens focussen we sterk op het praktijkonderzoek (opdracht 5). De ontwikkeling die de deelnemers hierin doormaken wordt door hen vastgelegd in een zelfevaluatie, waarin deelnemers bewijzen leveren dat ze voldoen aan de eisen van het Montessori Meesterschap (opdracht 6).

Fase 1 - Verlangen & Oriëntatie (september-oktober)

Beginsituatie: Starten bij verlegenheidsvraag en ontwikkelbehoefte: wat? hoe? waartoe? Vorbereiding Guided Reflection	Opbrengst fase 1: Het wat, hoe en waartoe is ingebed in een concreet plan van aanpak voor een montessori-praktijk onderzoek, gerelateerd aan persoonlijke en opleidingseigen leerdoelen (zie 1.7)
Praktijkonderzoek:	<ul style="list-style-type: none"> - Aanleiding - Probleemstelling. Probleemverkenning - Doelstelling 'in' en 'van' het onderzoek. - Eigen maken van een responsieve werkwijze.

Fase 2 – Transformatie & Creatie (oktober-december)

Beginsituatie: Deelnemers gaan aan de slag met het verwezenlijken van diverse opdrachten. Guided Reflection: video-opnames en reflectie.	Opbrengst fase 2: Inzicht in achtergronden Montessoritheorie en - praktijk.
Praktijkonderzoek:	<ul style="list-style-type: none"> - Theoretisch kader - Literatuurstudie en conclusies - Interventies voorleggen aan alle betrokkenen.

Fase 3 – Presentie & Presentatie (januari)

Beginsituatie: Afstemming en verwerking van opbrengsten van: De Guided Reflection en zelfreflectie	Opbrengst fase 3: Een dossier (en Narratief) dat overgedragen kan worden en inzichtelijk is voor collega's, leerlingen, schoolleider en zorgt voor continuïteit van de ingezette verandering.
Praktijkonderzoek:	<ul style="list-style-type: none"> - Conclusie, aanbevelingen, dilemma's, - Afstemming met alle betrokkenen. - Presentatie in het team.

Fase 4 – Assessment & Evaluatie (februari-april)

Beginsituatie: Hoe beoordeel je jezelf op basis van de montessori-criteria en de leraarprofielen? Wat is gelukt? Wat niet? Wat is het eindresultaat? Reflectie, dialoog, feedback.	Opbrengst fase 4: Assessment: beoordeling van de producten v/h dossier, presentatie Narratief en een Criterium Gericht Interview. De deelnemer toont zijn/haar Meesterschap
--	--

Fase 5 – Verdieping en ambassadeurschap (april-juli)

Voor een groot deel zal het geleerde in de eigen lespraktijk en schoolorganisatie worden toegepast. Daarnaast organiseren we terugkomdagen, masterclasses, lezingen en intervisiebijeenkomsten.

3.2 TOETSING EN BEOORDELING: PRODUCT, VORM INHOUD EN RESULTAAT

De leerdoelen van de Leergang zijn gecompriemd in een toetsings- en beoordelingskader.

3.2.1 TOETSING EN BEOORDELING LEERJAAR 1&2

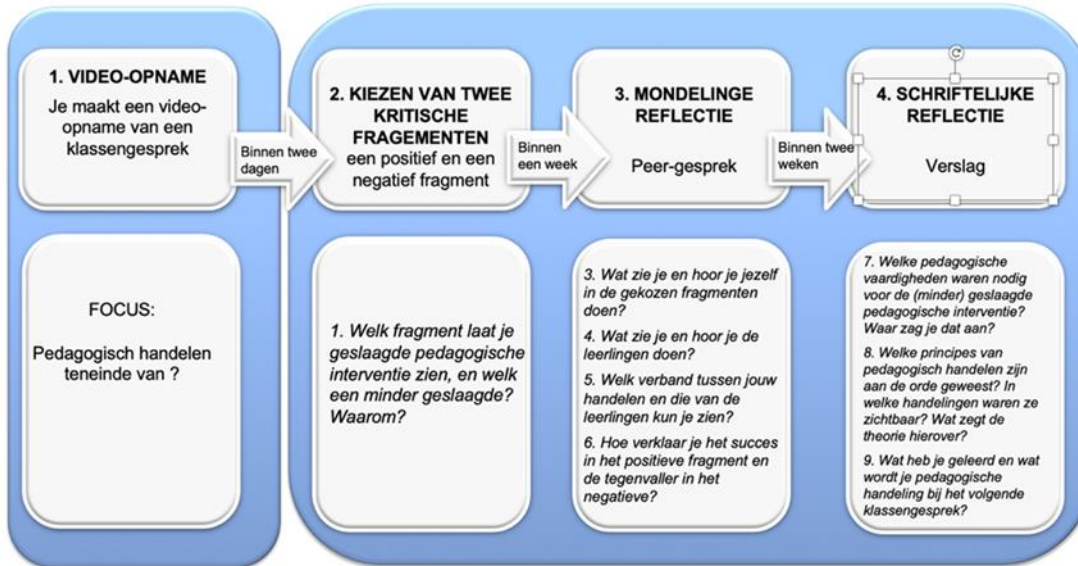
Voor de toetsing en beoordeling van leerjaar 1 & 2 wordt onderstaand kader gebruikt.

Montessori Meesterschap	GOED	VOLDOENDE	ONVOLDOENDE
<p>Professionele beroepshouding <i>Je kan zelfstandig kennis en vaardigheden toepassen in een complexe Montessorischoolorganisatie en in het werken met leerlingen.</i> <i>Je hanteert een professionele beroepshouding en toont je een ambassadeur in de schoolorganisatie aangaande de Montessorivisie (de samenhang tussen antropologie, pedagogiek en didactiek).</i></p>	<p>Je toont met concrete voorbeelden aan hoe je in complexe beroepssituaties zelfstandig kennis en vaardigheden toepast. Je geeft voorbeelden waaruit blijkt dat je handelt vanuit de Montessorivisie. Je geeft concrete voorbeelden waaruit blijkt dat je een professionele Montessori-beroepshouding hebt: je leeft voor, je neemt initiatief en toont verantwoordelijkheid in de dagelijkse beroepspraktijk: je draagt jouw visie uit en deelt inzichten en vaardigheden met het eigen en andere teams binnen de organisatie.</p>	<p>Je toont met concrete voorbeelden aan hoe je in beroepssituaties zelfstandig kennis en vaardigheden toepast. Je geeft concrete voorbeelden waaruit jouw Montessori-beroepshouding blijkt. Je neemt initiatief en toont verantwoordelijkheid in de dagelijkse beroepspraktijk: Je deelt jouw visie met naaste collega's uit het team en in de Montessorischoolorganisatie als geheel.</p>	<p>Je toont onvoldoende aan in beroepssituaties zelfstandig kennis en vaardigheden toe te passen en initiatief te tonen. Je geeft onvoldoende concrete voorbeelden waaruit jouw Montessori-beroepshouding blijkt. Je toont onvoldoende aan dat je zelfstandig kennis en vaardigheden toepast en/of initiatief neemt en/of verantwoordelijkheid toont.</p>
<p>Gedegen theoretische basis <i>Je hanteert en integreert op kritische wijze kennis en theoretische Montessori gezichtspunten in relatie tot modern wetenschappelijke inzichten en relevante applicaties. Je kunt inzichten en kennis inzetten om te analyseren op welke laag verandering, aanpassing of ontwerp nodig is (didactisch, pedagogisch, organisatorisch, principieel of relationeel).</i></p>	<p>Je toont aan dat je structuur aan kan brengen in de opgedane kennis en verbanden kan leggen tussen verschillende theoretische Montessorigezichts punten, beschouwt deze op kritische wijze en relateert deze aan actuele theorieën. Je toont aan dat je in staat bent actuele wetenschappelijke kennis te verbinden aan de Montessoritheorie, te analyseren en je weet op welke laag in de organisatie een interventie nodig is.</p>	<p>Je toont aan dat je structuur aan kan brengen in de opgedane kennis en verbanden kan leggen tussen verschillende theoretische Montessorigezichts punten en beschouwt deze op kritische wijze. Je toont aan dat je in staat bent actuele wetenschappelijke kennis te verbinden aan de Montessori theorie.</p>	<p>Je toont onvoldoende aan dat je structuur aan kan brengen in de opgedane kennis. Je kan theoretische Montessorigezichts punten niet uitleggen en legt geen onderlinge verbanden.</p>

<p>Onderzoekend vermogen <i>Je hebt een nieuwsgierige en onderzoekende houding. Je analyseert op methodische en responsieve wijze vraagstukken in de Montessori-beroepspraktijk en bent daarbij creatief en oplossingsgericht.</i> <i>Je gebruikt de Montessori principes, overeengekomen kenmerken NMV, AMI en modern wetenschappelijke inzichten.</i></p>	<p>Je toont aan voortdurend een nieuwsgierige en onderzoekende houding te hebben ten aanzien van de eigen Montessori-beroepspraktijk. Je analyseert op methodische en responsieve wijze vraagstukken in de Montessori-beroepspraktijk en bent daarbij creatief en oplossingsgericht. Je gebruikt de Montessoriprincipes, overeengekomen kenmerken NMV, AMI en modern wetenschappelijke inzichten.</p>	<p>Je toont aan een onderzoekende houding te hebben ten aanzien van de eigen Montessori-beroepspraktijk als de situatie hierom vraagt. Je analyseert op methodische wijze vraagstukken in de Montessori-beroepspraktijk en bent daarbij oplossingsgericht.</p>	<p>Je toont onvoldoende aan een nieuwsgierige en/of onderzoekende houding te hebben ten aanzien van de eigen Montessori-beroepspraktijk. Je analyseert vraagstukken in de eigen Montessori-beroepspraktijk beperkt, en/of niet responsief en methodisch.</p>
<p>Maatschappelijk bewustzijn <i>Je toont je betrokken bij wat er speelt in de samenleving en op wat voor wijze ethische- en maatschappelijke vraagstukken effect hebben op de grootstedelijke context van het Montessorionderwijs en je gebruikt de Montessoritheorie in jouw reflecties hierop. Binnen jouw beroepspraktijk en in de schoolorganisatie kun je aan deze vraagstukken betekenis geven vanuit de Montessoritheorie.</i></p>	<p>Je kan een of meerdere relevante maatschappelijke ontwikkelingen benoemen en aangeven welke invloed deze hebben op de Montessori-beroeps- praktijk, de Montessorischoolorganisatie en je eigen handelen in de klas en je gebruikt de Montessoritheorie in jouw reflecties hierop. Binnen jouw beroepspraktijk en in de schoolorganisatie kun je aan deze vraagstukken betekenis geven vanuit de Montessoritheorie.</p>	<p>Je kan een of meerdere relevante maatschappelijke ontwikkelingen en de invloed hiervan op de Montessori-beroepspraktijk benoemen en aangeven welke invloed zij dan zichtbaar hebben op de Montessori-beroepspraktijk, de Montessorischoolorganisatie en je eigen handelen in de klas als Montessorileraar.</p>	<p>Je kan nog geen relevante maatschappelijke ontwikkelingen en de invloed hiervan op de Montessori beroepspraktijk-benoemen.</p>
<p>Reflectie en eigenheid <i>Je reflecteert methodisch op ervaringen die te maken hebben met je persoonlijke en professionele ontwikkeling en op onderliggende uitgangspunten die te maken hebben met het beroep van Montessorileraar. Je hebt een eigen visie op jouw rol als Montessorileraar en Montessori-ambassadeur in de Montessorischoolorganisatie en handelt bewust naar jouw visie.</i></p>	<p>Je reflecteert methodisch op ervaringen die te maken hebben met je persoonlijke en professionele ontwikkeling en op onderliggende uitgangspunten die te maken hebben met het beroep van Montessorileraar. Je hebt een eigen visie op jouw rol als Montessorileraar en Montessori-ambassadeur in de Montessorischoolorganisatie en handelt bewust naar jouw visie.</p>	<p>Je reflecteert methodisch op ervaringen die te maken hebben met je persoonlijke en professionele ontwikkeling. Je hebt een visie op jouw rol als Montessorileraar in de samenleving.</p>	<p>Je reflecteert onvoldoende methodisch op ervaringen die te maken hebben met je persoonlijke en professionele ontwikkeling. Uit je visie blijkt onvoldoende eigenheid en samenhang. Je kan je visie niet vertalen naar je handelen als Montessorileraar.</p>
<p>Professionele communicatie <i>Je brengt zowel schriftelijk als mondeling, informatie, ideeën en oplossingen op een correcte en overtuigende wijze over op een divers publiek.</i></p>	<p>Je communiceert zowel schriftelijk als mondeling op correcte en heldere wijze. Je kan je boodschap overbrengen op een divers publiek (denk aan: leerlingen, ouders, collega's, schoolleiders/ leidinggevendenden, beleidsmakers, collega's).</p>	<p>Je communiceert zowel schriftelijk als mondeling op correcte en heldere wijze. Je kan je boodschap overbrengen op een specifiek publiek (denk aan: leerlingen, ouders, collega's, schoolleiders/ leidinggevendenden, beleidsmakers, collega's).</p>	<p>Je toont onvoldoende aan schriftelijk en/of mondeling op correcte en heldere wijze te communiceren. Je kan je boodschap niet overbrengen op een publiek.</p>

3.2.2 GUIDED REFLECTION 1&2

Deze opdracht focust op je montessori werkwijze in de klas. Je bekijkt videopnames uit het PO en VO, je maakt video-opnames van je eigen lespraktijk, je selecteert kritische gebeurtenissen in de les en aan de hand van tien reflectieve vragen, dialoog met collega's over jullie leervragen en de kritische gebeurtenissen in de les schrijf je een verslag waarin je reflecteert op jouw ontwikkeling als montessori leraar.

3.2.3 DE MONTESSORI-INTERVENTIE EN HET PRAKTIJKONDERZOEK

De deelnemer onderzoekt met een collega(s) (in jouw team en van de leergang) een actuele (verlegenheid)situatie van jezelf en van de school waar je graag antwoorden op wil. Tijdens de bijeenkomsten en daarbuiten wordt met elkaar (o.a. via peerfeedback) gewerkt aan een montessori- interventie. Dit is een doelgerichte interventie die ontwikkeld wordt voor het eigen onderwijs en die tegelijkertijd op schoolniveau betekenis kan hebben.

In het tweede jaar staat het praktijkonderzoek centraal. Dit onderzoek is wederom gebaseerd op een verlegenheidsvraag van jezelf en de school als het gaat om de montessori werkwijze. Het praktijkonderzoek kan voort bouwen op de montessori interventie van het eerste jaar.

De aanleiding, probleemstelling en de probleemverkenning wordt verkend door middel van een responsieve werkwijze. Tijdens het onderzoek houd je ruggenspraak met collega's, leerlingen en jouw leidinggevende. Je verzamelt en bestudeert (montessori) literatuur op grond waarvan je jouw theoretisch kader schrijft. Je houdt interviews of zet een enquête uit waarmee je informatie verzamelt over jouw probleemstelling. Uiteindelijk schrijf je op grond van alle verzamelde informatie jouw conclusie en aanbevelingen. Na het assessment deel je dit met collega's, jouw leidinggevende en opleiders in een Ronde Tafel gesprek.

3.2.4 ZELFREFLECTIE: HET LOGBOEK EN DE ZELFEVALUATIE

Iedere deelnemer werkt aan het vergroten van kennis, vaardigheden en bewustzijn rondom het eigen montessori-handelen binnen de school. Om aan dat proces betekenis te geven en over te dragen werken alle deelnemers gedurende de leergang aan een logboek en sluiten de Leergang af met een zelfevaluatie. In deze opdrachten ontstaat als vanzelf een persoonlijk narratief; een narratief is een tekst, beeld, metafoor, verhaal, die gebeurtenissen betekenisvol ordent. Het narratief is verbonden aan de opdrachten die centraal staan: de Guided Reflection en de montessori-interventie/het praktijkonderzoek.

Het zorgvuldig bijhouden van het eigen logboek helpt de deelnemer om aan het eind van het jaar zijn leerproces goed en zorgvuldig over het voetlicht te brengen. Een logboek is dus bij uitstek een instrument om de ontwikkeling in het beroepsfunctioneren zichtbaar en inzichtelijk te maken, alsmede welke literatuur, opdrachten en collectieve activiteiten daarbij een rol heeft gespeeld. In de Leergang worden deelnemers dus geacht structureel een logboek bij te houden.

3.3 HERKANSING

Bij een onvoldoende beoordeling op bovengenoemde gebieden of het niet kunnen beoordelen vanwege onvoldoende kwaliteit, wordt de kandidaat de gelegenheid geboden van een herkansing. De deelnemer krijgt hier maximaal vier maanden de gelegenheid toe en vraagt zelf de herkansing aan.

3.4 DIPLOMERING

Geslaagde deelnemers ontvangen ná het tweede jaar een volwaardig diploma Montessori Meesterschap. Voor ontvangst van zowel het certificaat als het diploma moeten de deelnemers aan de hierboven gestelde eisen hebben voldaan.

3.5 TIJDSINVESTERING, STUDIELAST EN COMPENSATIE BIJ AFWEZIGHEID

Studielast wordt in het hoger onderwijs uitgedrukt in uren contacttijd, uren zelfstudie, uren praktijk en uren onderzoek. Het kan zijn dat deelnemers voor de betreffende elementen of activiteiten meer of juist minder tijd nodig hebben. Met name in het onderdeel praktijktoepassing wil dit nog wel eens het geval zijn. Daar komt bij, dat het reflecteren over leerervaringen moeilijk in tijd is uit te drukken, vaak gebeurt dit ‘tussen de bedrijven door’. De opleiding vraagt een-tijdsinvestering die gelijk staat aan één studiejaar van totaal 60 studiepunten (ECTS), maar dan verdeeld over twee jaar.

Als indicatie moet een deelnemer derhalve van het volgende uitgaan:

	Studieonderdeel	Studiepunten	Studie-uren Contacttijd	Studie-uren zelfstudie	Studie-uren praktijk
Jaar 1	I. Bijeenkomsten + verwerkingsopdrachten gevoelige periode 1 (1 ^e semester) Theorie: Algemeen & 12-18 jaar	10	140	140	
	II. Onderzoek, Montessori-interventie	5	70	70	
	III. Praktijktoepassing, begeleiding, assessment	15	40	40	340
Jaar 2	IV. Bijeenkomsten + verwerkingsopdrachten gevoelige periode 2 (2 ^e semester) Theorie: 12-15 jaar – de organisator / 15-18 jaar – de betrokkene	10	140	140	
	V. Onderzoek, Montessoripraktijk-onderzoek over sociaal leren & moreel besef	5	70	70	
	VI. Praktijktoepassing, begeleiding en verspreiding, assessment	15	40	40	340
Totaal		60	500	500	680

De tijdsinvestering die dit met zich meebrengt komt neer op:

- 5 uur zelfstudie per week
- 5 uur bijeenkomst (contacttijd) per week
- 10 uur praktijktoepassing per week (inclusief onderzoek)

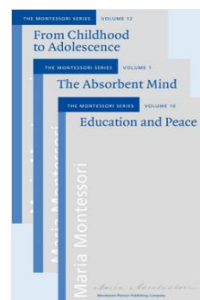
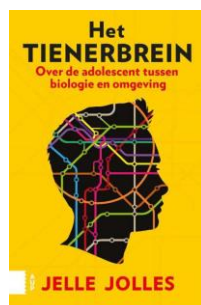
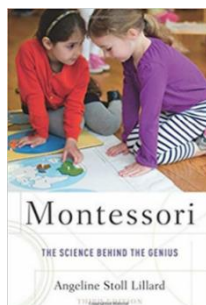
De opleiding kent een 80%-aanwezigheidsverplichting. Bij afwezigheid wordt een compensatieopdracht door de deelnemer uitgevoerd. De criteria voor een compensatieopdracht zijn:

- het uitwerken van de thuisopdracht, waarbij de te lezen literatuur wordt betrokken;
- in de uitwerking van de thuisopdracht worden de montessoricompetenties van het Meesterschap en het onderwerp van de gemiste bijeenkomst(en) betrokken;
- de deelnemer beschrijft een casus waarbij de theorie en de vraag hoe hij/zij als montessorileraar zal handelen wordt betrokken.
- de deelnemer geeft aan op welke wijze dit een bijdrage levert aan zijn/haar ontwikkeling als montessorileraar.

3.6 LITERATUUR

De leergang kent drie typen literatuur: verplichte literatuur, aangeboden keuze-literatuur en door de deelnemer zelf gevonden literatuur. Hieronder staat het overzicht van verplichte literatuur (V) en aangeboden keuzeliteratuur (K). De verplichte literatuur is inbegrepen bij de kosten voor de Leergang.

Primaire bronnen van Maria Montessori	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Door het kind naar een nieuwe wereld”</i>, Montessori M., NMV, 2019 	V
<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Aan de basis van het leven”</i>, Montessori M., Van Holkema & Warendorf, 1949 • <i>“De Methode”</i>, Montessori M., BN Publishing, 2008 • Div. artikelen uit <i>“Communications. Double Theme Issue on Montessori and the Adolescent”</i>, AMI, 2011 • <i>“The 1946 lectures, volume 17”</i>, Montessori M., AMI, 2012 • <i>“Education and Peace”</i>, Montessori, M., AMI, 2015 • <i>“From Childhood to Adolescent”</i>, Montessori M., AMI, 2014 • <i>“Adolescent initiative, colloquium Readings”</i>, AMI, 2019 • <i>“De Absorberende geest”</i>, Montessori M., AMI, 2020 	K
Secundaire literatuur over Maria Montessori en montessorionderwijs	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Montessori. The science behind the genius”</i>, Lillard A., Oxford University Press, third edition, 2017 • <i>“The Moral Philosophy of Maria Montessori”</i>, Frierson P., Journal of the American Philosophical Association, 2021 (pag. 133/154) 	V
<ul style="list-style-type: none"> • Artikelen uit <i>“Communications. Double Theme Issue on Montessori and the Adolescent”</i>, AMI, 2011 • <i>“Criteria van materiaal voor voortgezet montessorionderwijs”</i>, van Buuren et al, NMV, 2016 • <i>“Maria Montessori. Het kind is de meester”</i>, De Stefano C., Xander, 2020 	K
Recente wetenschappelijke literatuur	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Het Tienerbrein. Over de adolescent tussen biologie en omgeving”</i>, Jolles J., Amsterdam University Press, 2017 • <i>“Praktijkonderzoek in de school”</i>, van der Donk C. en van Lanen B., Coutinho 2020 	V
<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Motivating Students to Learn”</i>, Brophy J., Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2004 • <i>“Visible Learning and the Science of How We Learn”</i>, Hattie J., Routledge, 2014 • <i>“Onderwijs en opvoeding in een stedelijke context”</i>, Fukkink R. & Oostdam R. (red.), Coutinho, 2016 	K
Artikelen door Leergangtrainers	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Montessori en haar revolutie der waarden”</i>, La Faille J., 1996 • <i>“Preparing for a messy world. How the Ability to Make the Right Choices and Learn from Them ”</i>, Schaap, K, in Global Visions of Adolescence, pag. 34-51, Springer Publishing Company, 2020 	V
Overige literatuursuggesties	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Leerling en leraar in samenspraak”</i>, Lockhorst D., Garant, 2003 • <i>“Maakbare brein. Gebruik je hersens en word wie je wilt zijn”</i>, Sitskoorn, M., Bert Bakker, 2008 • <i>“De terugkeer van het lesgeven”</i>, Biesta G., Phronese, 2018 • <i>“Didactisch Coachen”</i>, Voerman L., Faber F. De Weijer Uitgeverij, 2018 	K

4. PRAKTISCHE ZAKEN

4.1 TOELATING

Om deel te kunnen nemen aan de Leergang, dient een leraar van een montessori-VO school die zich aanmeldt te voldoen aan een aantal **toelatingsvoorwaarden**:

- Onderwijslesbevoegdheid voor voortgezet onderwijs
- In het bezit van een certificaat van de montessori-basiscursus
- Bij voorkeur minimaal vier jaar leservaring
- HBO- of academisch denk- en werkniveau
- Mogelijkheid tot praktijktoepassing, waarbij de professional in de eigen praktijk veranderingen of verbeteringen kan doorvoeren
- Voldoen aan de minimumeisen, gesteld aan kennis, kunde, motivatie en gelegenheid (AMO⁹). Dit zal in het intake gesprek verkend worden
- Goedkeuring van deelname door de schoolleider.

Indien niet aan bovenstaande voorwaarden is voldaan, staat het de opleiding vrij om in uitzonderlijke gevallen iemand toegang tot de Leergang te verschaffen.

4.2 GESCHILLEN

De Leergang valt onder de klachten- en geschillenregeling van MSA (zie intranet website MSA; opvraagbaar).

4.3 KOSTEN

Alle kosten, behalve reiskosten, worden door de eigen school betaald.

4.4 DAG, TIJDSTIP EN LOCATIE

Iedere maandag van 15.00 - 21.00 uur, inclusief tijd voor avondeten (voor een maaltijd wordt gezorgd).

Locatie: Montessori Bijeenkomst Oost, Polderweg 3, 1093 KL Amsterdam (lokaal 020) en het Montessorihuis.

4.5 JAARLIJKSE TERUGKOMDAGEN

Om de (oud)deelnemers te ondersteunen en te stimuleren zijn er ieder schooljaar ná de Leergang terugkomdagen. Op deze dagen komen alle (oud)deelnemers opnieuw bij elkaar om ervaringen te delen, hun functioneren en resultaten te evalueren en feedback te bespreken. Ze geven voor zichzelf antwoord op de betrokkenheidsvraag: *hoe kunnen wij blijvend samenwerken aan goed montessorionderwijs?*

---

⁹ Deze eisen zullen geformuleerd worden volgens het AMO-framework van Appelbaum en Berg (2000): Ability, Motivation, Opportunity. Onder Opportunity wordt naast een eigen bijdrage ook de facilitering en ondersteuning door de werkgever (schoolleider) verstaan. Deelname aan een intakegesprek met de trainers, samen met de eigen schoolleider, waarin de wederzijdse verwachtingen (O van AMO) worden besproken, is een verplichting.

4.6 Rooster 2024-2025

Maandag van 15.00 - 21.00 uur, inclusief tijd voor avondeten.

Dag	Fase	Bijeenkomst
Week 9 september	Verlangen & Oriëntatie	Intakes
Week 16 september		Intakes
Week 23 september		Intakes
30 september		Bijeenkomst 0: Kick-off Leerjaar 1 (Montessorihuis)
7 oktober		Bijeenkomst 1
14 oktober		Bijeenkomst 2
21 oktober		Bijeenkomst 3
28 oktober	Vakantie	
4 november	Transformatie & Creatie (inclusief lesbezoeken)	Voortgangsgesprekken
11 november		Bijeenkomst 4
18 november		Bijeenkomst 5
25 november		Bijeenkomst 6
2 december		Bijeenkomst 7
9 december		Bijeenkomst 8
16 december		Bijeenkomst 9
23 december	Vakantie	
30 december	Vakantie	
6 januari	Presentatie & Presentatie (inclusief lesbezoeken)	Voortgangsgesprekken
13 januari		Bijeenkomst 10
20 januari		Bijeenkomst 11
27 januari		Bijeenkomst 12
3 februari		Bijeenkomst 13
10 februari		Zelfstandig werken aan producten (op Oostpoort)
17 februari	Vakantie	
24 februari	Assessment & Evaluatie	Zelfstandig werken aan producten (op Oostpoort)
		Zelfstandig voorbereiden Ronde Tafelgesprek (Jaar 1) of assessment (Jaar 2)
3 maart		Zelfstandig werken aan producten (op Oostpoort)
		Deadline inleveren producten
10 maart		
17 maart	Feedback producten	
24 maart-2 juni		Ronde Tafelgesprekken (Leerjaar 1) en Assessments (Leerjaar 2)
14 april	Verdieping en ambassadeurschap	Terugkombijeenkomst 1
26 mei		Terugkombijeenkomst 2
23 juni		Terugkombijeenkomst 3
30 juni	Diplomering	Diploma-uitreiking

Public Montessori Education in Amsterdam

Montessori Lyceum
Terra Nova

Montessori
Lyceum
Oostpoort